

доц. д-р Павел Павлов
Катедра „Историческо богословие“
Богословски факултет СУ „Св. Климент Охридски“
Пл. „Света Неделя“ 19
Регистриран в РАС на НАЦИД по чл. 2б, ал. 2 от ЗРАСРБ под № 29752

РЕЦЕНЗИЯ

за представените трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 2.4. Религия и теология (Църковна археология), за нуждите на Богословския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, обявен в ДВ бр. 100 / 16.12.2022 г.

Единствен кандидат: гл. ас. д-р Венцислав Георгиев Каравълчев, СУ „Св. Климент Охридски“, БогФ.

Настоящата рецензия е изготвена в качеството ми на член на научното жури по конкурса съгласно Заповед № РД 38-49 / 27.01.2023 г. на Ректора на СУ. На първото заседание (Прот. № 1 / 02.03.2023 г.) научното жури прецени, че представените по конкурса документи съответстват на законовите изисквания. На това заседание бях определен за рецензент.

Данни за конкурса

Конкурсът е обявен коректно и в него участва един кандидат: гл. ас. д-р Венцислав Георгиев Каравълчев от БогФ на СУ „Св. Климент Охридски“. По процедурата няма допуснати нарушения. Кандидатът покрива минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ. Няма доказано по законоустановения ред плагиатство в представените научни трудове за участие в конкурса, поради което се допуска до оценяване представената от него научна продукция в горепосочения конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Данни за кандидата

Познавам кандидата от 1989 г., още като студент в ДА „Св. Климент Охридски“. Бил съм и негов научен ръководител по време на докторантурата му в БогФ.

Гл. ас. д-р Венцислав Георгиев Каравълчев е роден на 8 август 1967 г. в Бургас. В родния си град завършва средно образование в Техникум по строителство и архитектура „Кольо Фичето” през 1986 г. Висшето си образование завършва в БогФ на СУ през 1992 г. с много добър успех и квалификация „специалист по богословие, богословско-педагогически и пастирско-богословски профил“.

В продължение на почти две десетилетия (с прекъсвания) специализира и участва в различни програми на различни места в Европа (Швейцария, Великобритания, Гърция и др.) основно в областта на икуменизма и междурелигиозния диалог. В периода 2002 – 2011 г. работи в Грузия и Украйна в областта на образованието и междуконфесионалния диалог. Това му дава добри контакти, както и уменията да комуникира на няколко езика (английски, гръцки, руски).

От 2013 г. е редовен докторант в БогФ на СУ, а на 1 септември 2016 придобива ОНС „Доктор“ в научно направление 2.4. Религия и теология. От 23 февруари 2017 г. е приет за гл. ас. в катедрата по Историческо и систематическо богословие на Факултета, с първи трудов договор в страната. Иначе в периода 2005 – 2012 е редактор и автор в православния уеб проект „Двери на православието” (на доброволни начала), а от 2017 до 2020 г. е директор на „Фондация наследство на Зографската Света обител“. Членува в 6 международни организации. Женен, с две пораснали деца.

Описание на научните трудове

За участие в конкурса кандидатът д-р Каравълчев представя 16 научни труда, от които 1 монография и 15 статии. Предложената монография на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ вече е рецензирана и не подлежи на ново оценяване по настоящия конкурс.

Всички предложени трудове са изследвания от широката област на Църковната история. Публикациите са осъществени между 2006 и 2017 г. Всички статии, без една, са публикувани в сп. *Християнство и култура*, а едната е в сп. *Богословска мисъл*. Не намерих особена логика в това групиране на предложените за конкурса публикации, които като цяло са доста далеч от специалната дисциплина по обявения конкурс (не че колегата Каравълчев няма и други публикации). Въпросът не е в издребняването, а в

отговорността за развитието на Църковната археология, която в катедрата по Историческо богословие има свое специално място. Стремещът всяка богословска дисциплина да се превръща в „история“ е стара слабост, която по-отколешните преподаватели постепенно преодоляваме през последните две десетилетия.

Основният труд е монографията „Християнството в Анхиало (Поморие) (София: Симолини 94, 2023. ISBN 978-619-7672-54-1)“. Съчинението е с общ обем 218 стр. и се състои от: Предговор, Древният Анхиало (вместо Увод), три части (Ранен период, Средни векове и Османски период), Църквите на Анхиало (като допълнение), Вместо заключение, Съкращения, Цитирани извори, Използвана литература. Тук ще се спра накратко на отделните части. В *Предговора* авторът отбелязва: „не е възможно да се създаде плътен исторически разказ на църковното минало на града. Значителни периоди от време са представени само чрез емблематични личности, свързани с Анхиало“. Това уточнение е важно, защото от заглавието читателят остава с впечатление за една цялостна картина на християнството в Поморие. Разбирам и приемам това уточнение. В *Древният Анхиало* авторът много умело ни въвежда в предхристиянската история, като използва необходимите извори. Също така прави анализ на различните хипотези за произхода на името, като прави и свое предложение. Частта *Ранен период* се състои от три важни етюда, които ясно характеризират важността на Анхиало като раннохристиянски център. Тук не приемам „пропускането“ на някои автори от родната школа, колкото и незначителен да е техният принос, особено когато е привлечена толкова обемна литература, която не е обезателна за монография. Това е принцип, иначе пропусъкът трябва да се обоснове. В частта *Средни векове* отчетливо доминира етюда за св. Яков Анхиалски (2/3 от частта), който намирам за най-интересен и приносен в цялото изследване. Частта *Османски период* е най-раздробена. Съдържа три подчасти с множество просопографски етюди. Тази част съдържа интересни данни, но „парчетата“ са доста разхвърляни, което я прави неравностойна на предните две, дори от чисто литературна гледна точка. Частта *Църквите на Анхиало*, която приемам за отделна, макар да не е означена така в съдържанието, е особено интересна и се опитва да компенсира липсата на археологически компонент в съчинението.

Съчинението е плод на огромна многогодишна изследователска и систематизаторска работа по събирането и осмислянето на материала, особено в просопографската част, което заслужава адмирации. Съчинението е построено хронологично и е написано с отношение. Повествованието се чете лесно и е увлекателно. Езикът и стилът са академични. Трябва да се отбележи, че някои от частите на монографията вече са публикувани, но тези публикации коректно не са предложени за конкурса, за да не се получи дублиране.

„Не всичко, което лети се яде“ – предположенията за български произход на един или друг митрополит са доста повърхностни и много често са напълно безпочвени (напр. случаят с патриарх Антим VII). Крайно време е да схванем, че този въпрос е повече от географски и етнически. Ако излезем извън популяризаторския характер на един текст, за научно изследване са необходими повече аргументи, иначе пак наливаме вода в чужди мелници. Това казвам съвсем добронамерено, защото и у мене такива напори не липсват, макар да полагам огромни усилия за тяхното обуздаване, но в никакъв случай не бива да допускаме „македонизация на науката“.

Липсата на съвременен контекст създава впечатлението, че християнство има само в Анхиало, но не и в Поморие.

Освен монографията, колегата Каравълчев предлага за участие в конкурса и 15 статии, посветени на различни дискуссионни въпроси с публицистичен характер. Всички те са изпълнени в методологията на църковно-историческото изследване и внасят нови моменти по разглежданите въпроси. Предложените текстове са четивни, написани на добър, както академичен, така и разбираем за по-широк кръг читатели, български език. Това приемам за важно достойнство на предложените публикации. В представените по конкурса научни трудове не е установено плагиатство.

Приложеният по 10а общ списък на научните публикации не е коректен, тъй като направо е изтеглен от Авторите (дублира точка 11 от Заявлението) и от него не са извадени участия в медии и т.н., което не позволява да се определят точно научните публикации.

Научни приноси

Монографията е оригинално съчинение, изградено върху солидни извори и значителна литература. Приносна и трудоемка е работата с издирването на привлечените извори, но още по-важен принос е стремежът те да се интерпретират по един нов начин.

Смятам за интересен и задължителен използваният тук похват за превес на просопографията при изследването на определен топос. В модерната науката това се прави още от XIX век (напр. в антропогеографията) и у нас има известни представители. Това е още по-валидно за християнския модел на изследване, където след христологията водеща е антропологията. Друг е въпросът, че това не се отнася за археологията.

Поради ограничения обем на рецензията спирам с очертаването на забелязаните приносни моменти и декларирам, че се съгласявам с посочените от кандидата други приноси на монографията в предложената справка, но призовавам за използване на по-меки изрази.

Особено ценя като специален значим принос преводите на десетки статии и студии на значими богослови от най-различни области на богословието, направени и публикувани от колегата-кандидат.

Гл. ас. д-р Каравълчев има редица участия с доклади в значими регионални, национални и международни конференции. Това е важен принос, само бих препоръчал тук да се борави малко по-внимателно с определението „пленарен доклад“.

Кандидатът коректно и с пълно библиографско описание посочва 12 цитирания на свои научни публикации, всички в COBISS.

Преподавателска работа

Кандидатът гл. ас. д-р Венцислав Каравълчев е преподавател от 6 години в БогФ, катедра Историческо богословие и има достатъчна обезпеченост от лекции, като обикновено надхвърля необходимата за щата натовареност. Преподава задължителните дисциплини: *Църковна археология, Арабски език, История на арабите и исляма (VII-XIV в.)*, както и избираемите: *Църковно-археологически открития и разкопки, Суфизъм* и др в бакалавърските специалности на БогФ. В специалността Африканистика на ФКНФ води курса по *История на християнството в Африка*. В последните години поема лекции от своята област, както в

Магистърските програми, така и в СДК. Познавам и оценявам положително преподавателската работа на колегата. Освен това, трябва да се подчертае, че Каравълчев никога не е отказвал преподавателско натоварване в катедрата, което е много добра атестация в колегиален план.

По предложение на основателя и ръководител на магистърска програма „Християнско поклонничество“ през 2018 г. бе определен за ръководител на програмата, но за съжаление през последните години тя не стартира, поради липсата на достатъчно кандидати.

В справката за показателите по чл. 112, ал. 2 посочените позиции формално не отговарят на духа на алинеята. В случая обаче хипотезата на тази справка не влиза в употреба, поради липсата на друг кандидат.

Декларирам, че с кандидата по настоящата процедура нямам съвместни публикации или друг вид конфликт на интереси по смисъла на закона.

Заклучение

След като се запознах детайлно с представените по конкурса документи и научни трудове, и се уверих в тяхната значимост и приноси, и като имам предвид преподавателската и изследователска работа на колегата д-р Каравълчев давам своята положителна оценка за неговата кандидатура за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионалното направление **2.4. Религия и теология** по научната специалност **Църковна археология**. Гласувам **ЗА** и препоръчвам на колегите от научното жури да предложим на Научния съвет на БогФ на СУ „Св. Климент Охридски“ да избере гл. ас. д-р Венцислав Георгиев Каравълчев на академичната длъжност „доцент“ в горепосоченото професионално направление и научна специалност.

София, 28.03.2023 г.
Св. мъченик Боян-Енравота

.....
(доц. д-р П. Павлов)